

Митний дайджест (травень 2023 р.)

Оперативна оцінка роботи митниці здійснюється за трьома функціями: збір митних платежів, сприяння торгівлі, управління ризиками, а також оцінюється інституційний розвиток Держмитслужби.

Примітки: ● – нейтральна тенденція або тенденція без оцінки, ↓↑ – позитивна тенденція, ↓↑ – негативна тенденція.

ЗБІР МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

Митні платежі платники податків – суб'єкти ЗЕД за січень-травень 2023 р. сплатили **166,4 млрд грн.**

↓ Відносно індикативу Мінфіну (168,0 млрд грн) недовиконання на **-1,6 млрд грн, або -0,9 %** є відносно незначним. Недовиконання індикативу за 5 місяців зумовлене його недовиконанням у березні та квітні 2023 р., яке за підсумками 5 місяців було умовно частково компенсоване перевиконанням індикативу раніше у січні 2023 р.

↑↑↑ Відносно січня-травня 2022 р. (102,4 млрд грн) зростання на **+64,0 млрд грн, або на +62,5 % більше.** Стрімке зростання пояснюється низькою порівняльною базою перших місяців повномасштабної війни через зменшення обсягу оподаткованого імпорту та дію широкого кола митних пільг.

Зокрема митні платежі у травні 2023 р. платники податків – суб'єкти ЗЕД сплатили **34,3 млрд грн.**

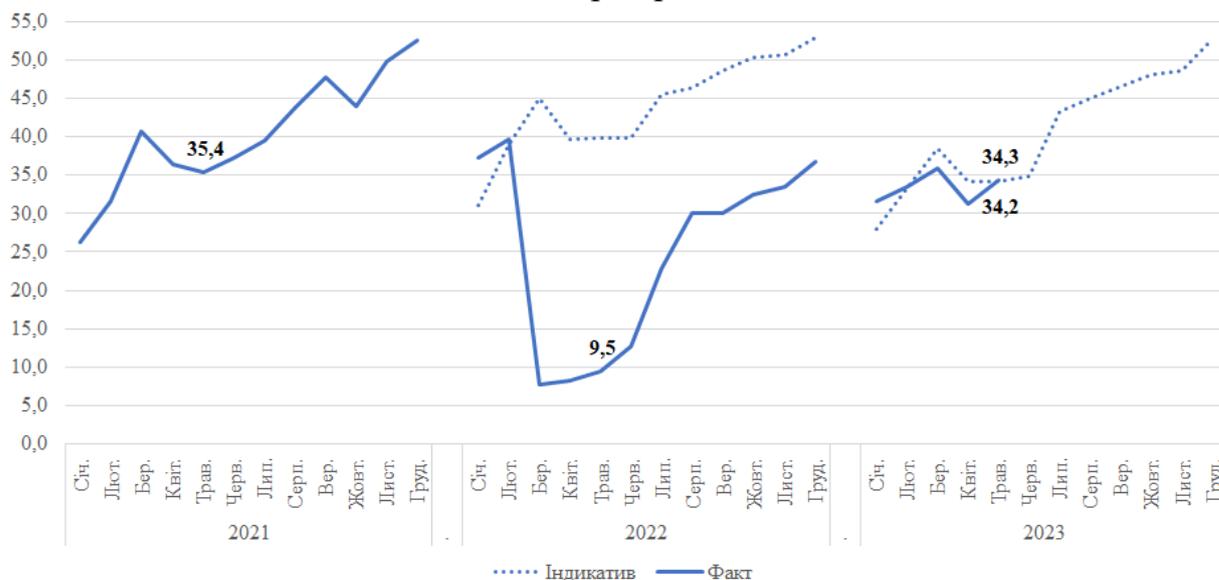
↑ Відносно індикативу Мінфіну (34,2 млрд грн) перевиконання на **+0,1 млрд грн, або +0,2 %**, що практично відповідає виконанню індикативу.

↑↑↑ Відносно травня 2022 р. (9,5 млрд грн) зростання **+24,7 млрд грн, або у 3,5 рази.** Стрімке зростання пояснюється вище.

Очікується стрімке зростання митних платежів з липня 2023 р. передусім через закінчення строку дії пільг із знижених ставок ПДВ (7 % замість 20 %) та акцизного податку на пальне (строк дії пільг з 18.03.2022 р. – 01.07.2023 р.). Найбільш ймовірно, що до завершення строку дії таких пільг впродовж червня ц.р. будуть ввезені значні обсяги пального за пільговими ставками, що позитивно позначиться на обсягу сплати митних платежів у червні ц.р.

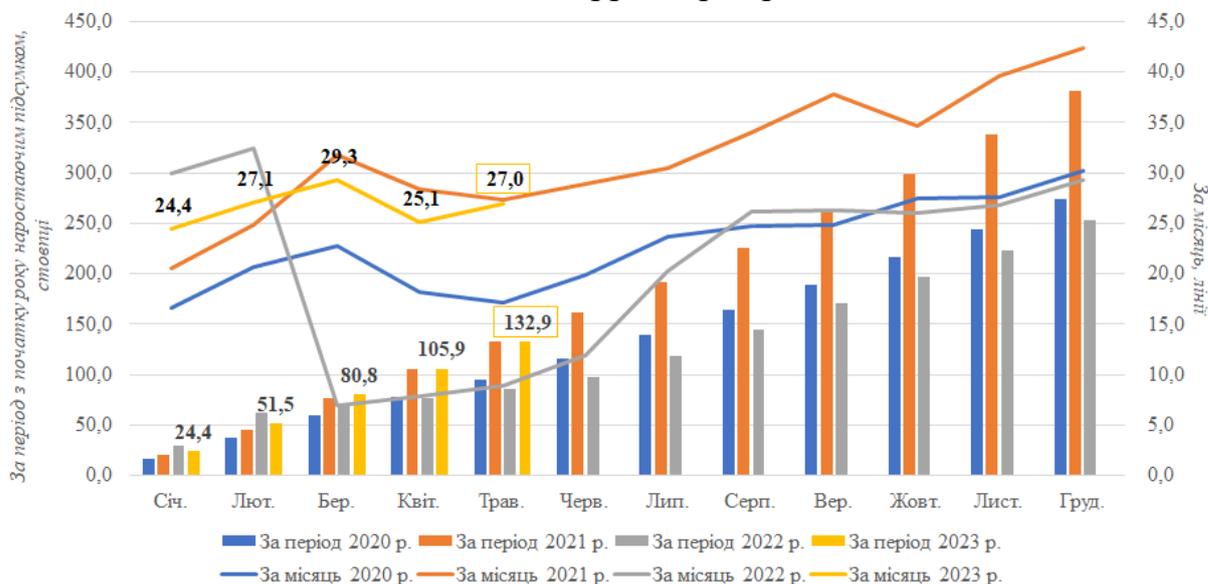
Основним джерелом наповнення держбюджету від митних платежів є ПДВ з ввезених на митну територію України товарів. «Ввізний» ПДВ у травні 2023 р. майже досягнув рівня довоєнного травня 2021 р.

Рис. 1. Прогнозні індикативні та фактичні митні платежі у 2022-2023 рр., млрд грн



Джерело: тут і далі побудовано за даними Державної митної служби України.

Рис. 2. Надходження ПДВ з ввезених на митну територію України товарів у 2020-2023 рр., млрд грн



Митні платежі у січні-травні 2023 р. відносно аналогічного періоду минулого року зросли завдяки збільшенню обсягу оподаткованого імпорту та збільшенню податкового навантаження, але були зменшені вищим обсягом наданих пільг.

Поряд з цим Держмитслужба наголосила¹ на об'єктивному курсовому факторі, що негативно впливає на рівень надходжень митних платежів. Традиційним для 2023 р. став «стабільний» офіційний курс долара США на рівні 36,57 грн/дол. США, у той час як «бюджетний» (довідково: 42,2 грн/дол. США) на 13 % вищий. Таким чином, розрахункові недонадходження податків у квітні 2023 р. становили 4,8 млрд грн, у травні 2023 р. – 5,28 млрд гривень.

↑↑↑ Обсяги оподаткованого імпорту по вартості за 5 міс. 2023 р. зросли на **+30,7 %** відносно 5 міс. 2022 р. (з 15,5 до 20,3 млрд дол. США). Зокрема, у травні 2023 р. зросли **понад вдвічі** відносно травня 2022 р. (з 1,9 до 4,1 млрд дол. США). Обсяги оподаткованого імпорту у травні 2023 р. зросли на **+10,6 %** відносно попереднього місяця квітня 2023 р. (3,7 до 4,1 млрд дол. США). Основне зростання припало на бюджетоформуєчий товар – паливо. Це позитивно вплинуло на динаміку митних платежів.

↑↑ Податкове навантаження на 1 кг оподаткованого імпорту товарів за 5 міс. 2023 р. збільшилося **вдвічі** відносно 5 міс. 2022 р. (з 8,26 до 16,46 грн/кг). Зокрема, у травні 2023 р. збільшилося на **+62,3 %** відносно травня 2022 р. (з 10,14 до 16,46 грн/кг). Це позитивно вплинуло на динаміку митних платежів. Втім, з урахуванням зростання цін на імпорту продукцію та курсового² чинника зростання ПН виглядатиме більш скромним.

↑↑ Обсяг податкових пільг за 5 міс. 2023 р. збільшився на **+22,4 %** відносно 5 міс. 2022 р. (з 54,2 до 66,3 млрд грн) за всіма трьома основними видами митних платежів – «ввізними» ПДВ, акцизом та митами. Втім, у травні 2023 р. обсяг пільг зменшився **майже на третину** відносно травня 2022 р. (з 21,8 до 14,8 млрд грн). Причина у тому, що впродовж 01.04-01.07.2022 р. та, зокрема, у травні 2022 р. діяв широкий обсяг митних пільг – звільнення від сплати ПДВ при ввезенні товарів «спрощенцями», звільнення від сплати ввізного мита при ввезенні товарів підприємствами, звільнення від оподаткування операцій з ввезення транспортних засобів фізичними особами, а також діяв нульовий акциз на пальне (пізніше замінений зниженою ставкою акцизу на період 30.09.2022 р. по 01.07.2023 р.). Крім того, завершився період (03.01.-01.05.2023 р.) пільгового імпорту товарів для відновлення енергетичної інфраструктури України (Закони України № 2836-ІХ та № 2837-ІХ від 13.12.2022 р.). Станом на травень 2023 р. найбільша за обсягом та динамікою зростання митна пільга надається при імпорті товарів оборонного призначення.

¹ Результати роботи митних органів у напрямку адміністрування митних платежів у травні 2023 року. Державна митна служба України. 13.06.2023. URL: <https://customs.gov.ua/en/news/novini-20/post/rezultati-roboti-mitnikh-organiv-u-napriamku-administruvannia-mitnikh-platezhiv-u-travni-2023-roku-1178>

² НБУ підвищив з 21.07.2022 р. фіксований офіційний курс на +25 % з 29,25 грн/дол. США (станом на травень 2022 р.) до 36,57 грн/дол. США (станом на травень 2023 р.).

Рис. 3. Динаміка митних пілґ за видами митних платежів у 2022-2023 рр., млрд грн

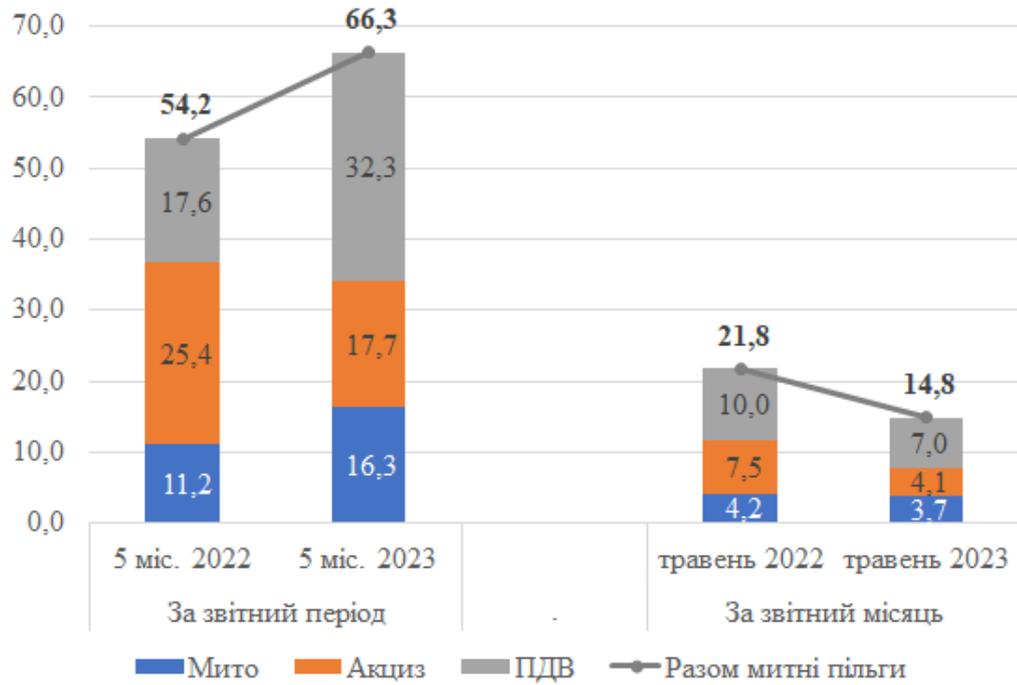
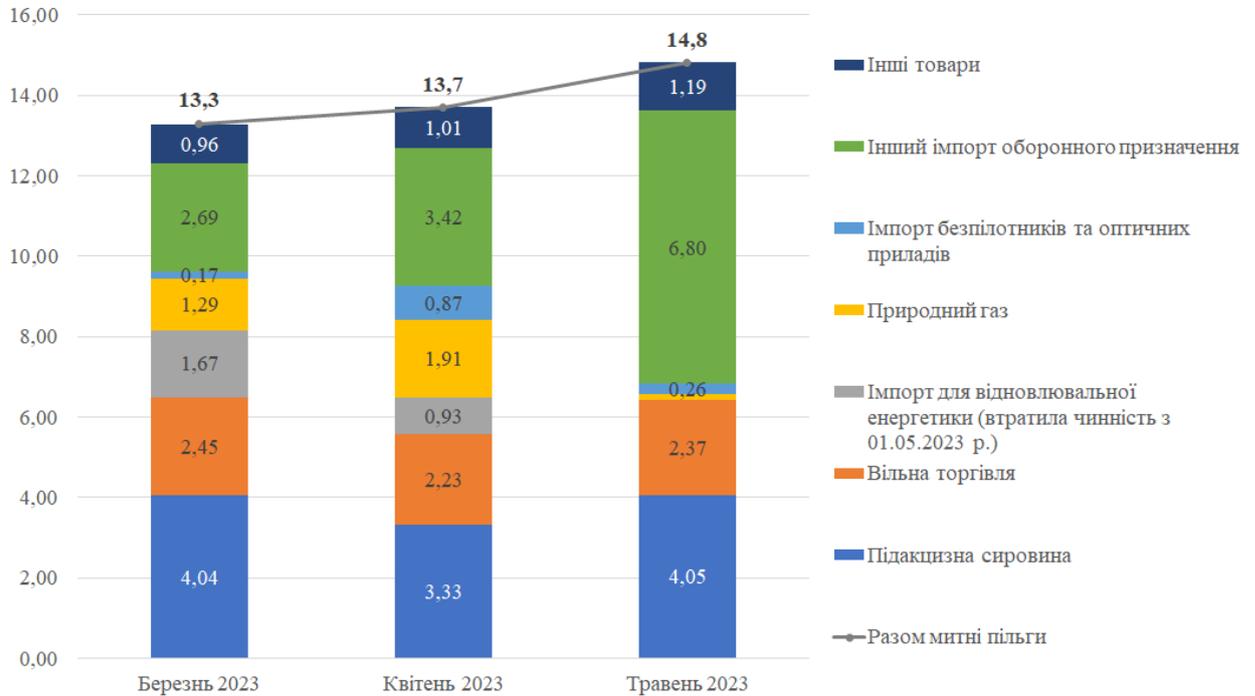


Рис. 4. Динаміка митних пілґ за видами пілґ у 2023 р., млрд грн



СПРИЯННЯ ТОРГІВЛІ

↓ **Середній час митного оформлення митних декларацій³** при імпорті за 5 міс. 2023 р. відносно 5 міс. 2022 р. істотно зменшився з 149 до 104 хвилин відповідно. Зокрема, у травні 2023 р. відносно травня 2022 р. час зменшився з 109 до 100 хвилин відповідно. *Таким чином, тенденція однозначно позитивна.*

↑↑↑ **Кількість оформлених транзитних декларацій Т1 щомісячно зростає.** Впродовж березня-травня 2023 р. суттєво зросла кількість транзитних переміщень з України у напрямі вивезення. Їх кількість щомісячно подвоювалася. Як раніше коментувала Держмитслужба, насамперед тенденція пов'язана з вивезенням сільськогосподарської продукції із використанням декларації Т1. *Таким чином, тенденція однозначно позитивна.* Кількість декларацій у напрямі ввезення також поступово зростає, але меншими темпами.

Рис. 5. Кількість оформлених транзитних декларацій у напрямку вивезення



● **Кількість АЕО, які отримали сертифікати, залишається мізерно малою із перспективою повільного збільшення.** Станом на 01.06.2023 р. Держмитслужбою надано авторизацію авторизованого економічного оператора (АЕО) одному підприємству, яке отримало авторизацію АЕО ще у 2021 р. За період січень-травень 2022 р. та 2023 р. не було надано жодної авторизації АЕО. На початок червня 2023 р. на стадії попереднього розгляду знаходиться 1 заява про надання авторизації АЕО та на стадії оцінки відповідності – 5 заяв про надання авторизації АЕО (на початок травня 2023 р. було 3 та 2 заяви відповідно). *Таким чином, процес просувається вкрай повільно. Існуючими темпами примарна перспектива досягнення європейської кількості АЕО, наприклад сусідньої Польщі, займе для України кількадесят років.*

³ З урахуванням митних декларацій, щодо яких надано відмову в митному оформленні.

Для порівняння, кількість АЕО в ЄС (до виходу Сполученого Королівства) зростала активно та станом на 01.01.2023 р. становила 18 210 підприємств. Зокрема у сусідніх країнах-членах ЄС їх кількість значна: у Польщі – 960, у Словаччині – 124, в Угорщині – 463, у Румунії – 289 АЕО.

Рис. 6. Динаміка кількості АЕО у Європейському союзі в 2008-2022 рр.⁴

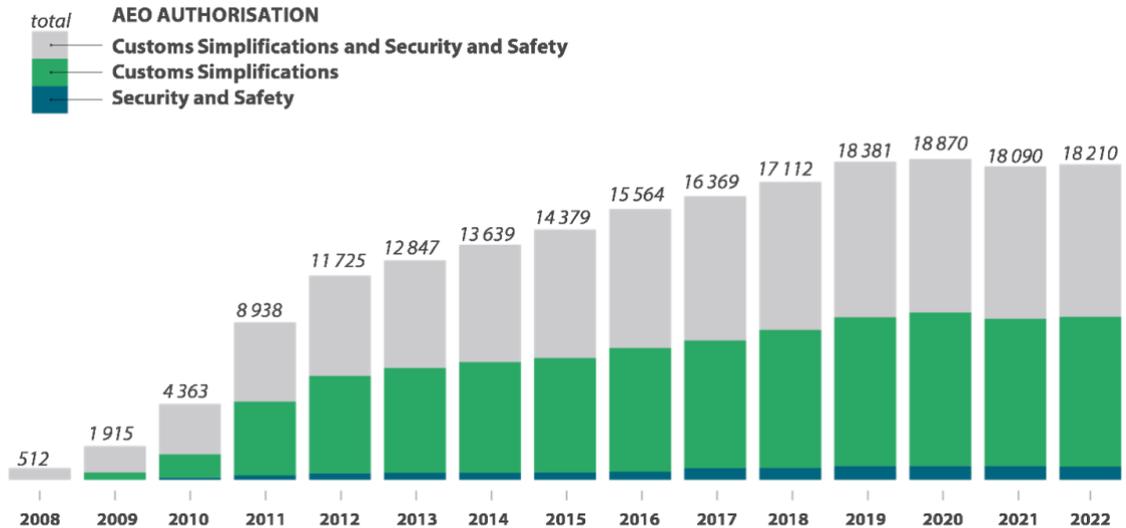
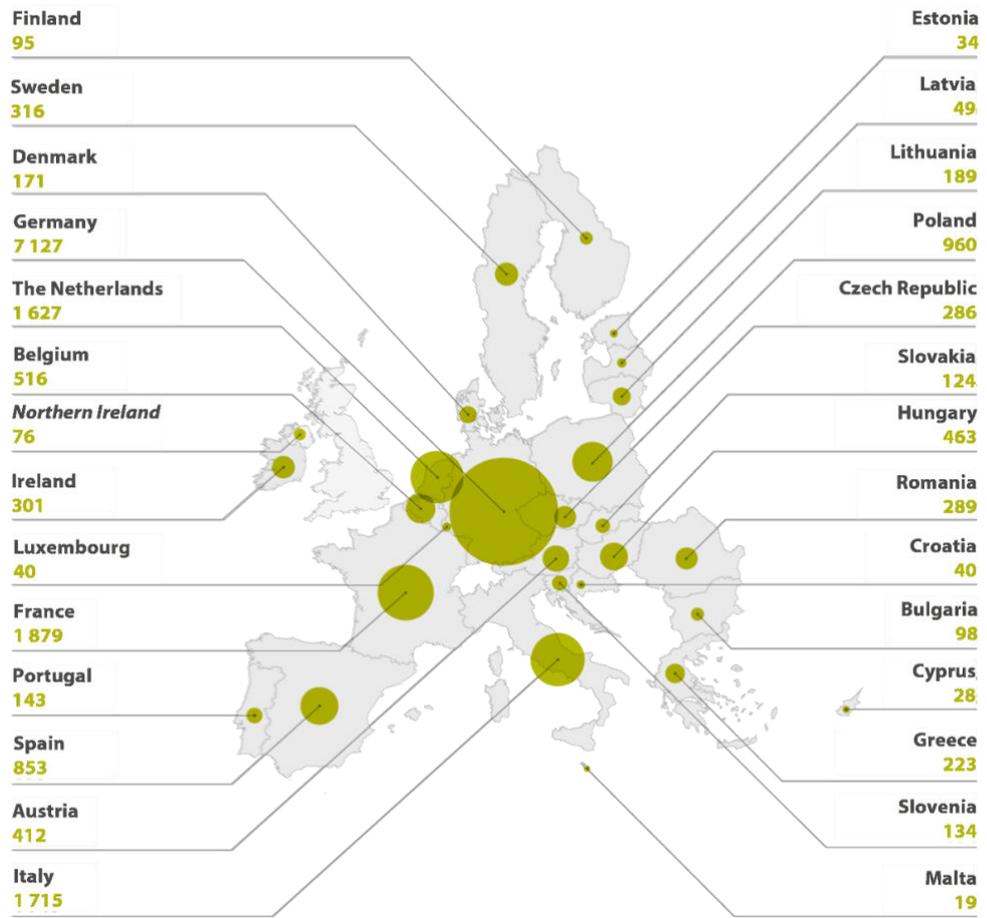


Рис. 7. Розподіл кількості АЕО між країнами Європейського союзу в 2022 р.

⁴ Тут і нижче: Authorised Economic Operators – Solid customs programme with untapped potential and uneven implementation. *European court of auditors. Special report 13/2023. 05.05.2023. URL: <https://www.eca.europa.eu/en/publications/sr-2023-13>*



Тим часом, Європейський суд аудиторів (Рахункова палата) у нещодавно опублікованому у травні 2023 р. спеціальному звіті оцінив АЕО в ЄС як надійну митну програму із недовикористаним потенціалом та нерівномірною реалізацією. Загальний висновок засвідчив, що програма АЕО сприяє легальній торгівлі, підвищує безпеку ланцюга постачання та захист фінансових інтересів ЄС. Але управління, нормативна база та імплементація, включаючи переваги АЕО, потребують змін та удосконалень. Європейський суд аудиторів рекомендував Європейській комісії удосконалити: (1) нормативно-правову базу програми АЕО; (2) поточну систему оцінювання ефективності програми АЕО; (3) управління програмою АЕО. *Відповідний досвід ЄС буде також корисним для України в особі Державної митної служби України на етапі розвитку програми АЕО.*

↑ Кількість підприємств, які отримали транзитні спрощення, залишається малою із перспективою повільного збільшення. Після набрання чинності Законом України № 2510-IX від 15.08.2022 р. станом на 01.06.2023 р. Держмитслужбою надано 4 авторизації на застосування спрощень (3 авторизації на застосування спрощення «загальна гарантія» та 1 авторизація на застосування «звільнення від гарантії»).

У травні 2023 р. надано 1 авторизацію на застосування спрощення «загальна гарантія». За період січень-травень 2023 р. надано 3 авторизації застосування спрощення «загальна гарантія». Станом на початок червня 2023 р. на стадії попереднього розгляду знаходиться 1 заява про надання 2 авторизацій на застосування спрощень та на стадії оцінки відповідності – 5 заяв про надання 10 авторизацій на застосування спрощень (раніше станом на початок травня 2023 р. на стадії оцінки відповідності перебували 2 заяви про надання 5 авторизацій). *Таким чином, процес просувається вкрай повільно.*

Водночас необхідно окремо позитивно відзначити, що у травні 2023 р. Мінфін, Держмитслужба та програма EU4PFM спільно провели перший дистанційний семінар⁵, що покликаний популяризувати митні спрощення, передбачені Конвенцією про процедуру спільного транзиту та Митним кодексом України.

⁵ Транзитні та митні спрощення - підсумки семінару для бізнесу щодо практичних аспектів та особливостей їх застосування. *Державна митна служба України*. 15.05.2023. URL: <https://customs.gov.ua/en/news/ncts-26/posti/tranzitni-ta-mitni-sproshchennia-pidsumki-seminaru-dlia-biznesu-shchodo-praktichnikh-aspektiv-ta-osoblivostei-yikh-zastosuvannia-1159>

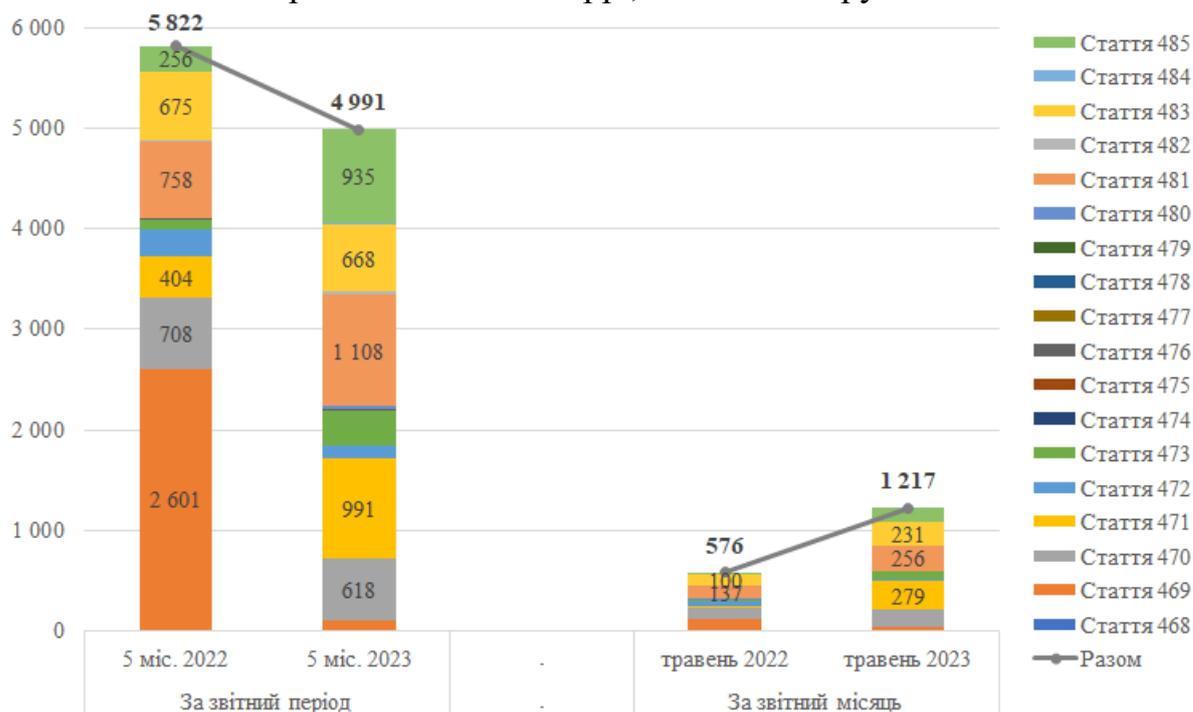
УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

• **Порушення митних правил порівняно із минулим роком змінили видову структуру на більш типову.** За 5 місяців 2023 р. найпоширенішим видом митних порушень була стаття 469 Митного кодексу України *Неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем, або з транспортними засобами особистого користування, тимчасово ввезеними на митну територію України чи поміщеними у митний режим транзиту.* Це може бути пов'язане із чинним у квітні-червні 2022 р. звільненням від оподаткування операцій з ввезення транспортних засобів фізичними особами.

За підсумками 5 місяців 2023 р. та, зокрема, травня 2023 р. структура порушень митних правил повернулася до «класичної» в основному за статтями 470 (перевищення строку транзитних перевезень), 471 (недекларування товарів), 481 (перевищення строку тимчасового ввезення товарів), 483 (приховування від митного контролю), 485 (ухилення від сплати митних платежів) Митного кодексу України. Серед них найбільш «вартісними» традиційно є митні порушення за статтею 483.

Кількість виявлених митних порушень у травні 2023 р. відносно травня 2022 р. зросла понад вдвічі (з 576 до 1 217 порушень), що відповідає темпам зростання оподаткованого імпорту (з 1,9 до 4,1 млрд дол. США). *Таким чином, робота у сфері попередження, запобігання та профілактики митних ризиків є недостатньою. Таке зауваження слід адресувати не лише Держмитслужбі, а в основному – до Бюро економічної безпеки України.*

Рис. 8. Структура порушень митних правил у розрізі статей Митного кодексу України в 2022-2023 рр., кількість порушень



ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

↑↑ Дисциплінарні стягнення у Держмитслужбі почастишали втричі з 68 стягнень за 5 міс. 2022 р. до 197 стягнень за 5 міс. 2023 р. Зокрема, їх кількість збільшилася **втричі** з 9 стягнень у травні 2022 р. до 28 у травні 2023 р. Найпоширенішими серед дисциплінарних стягнень є м'які види – догани та зауваження.

↑↑ Кримінальні провадження почастишали за злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, за якими вручено підозри посадовим особам митних органів **на +30,3 %** з 33 проваджень за 5 міс. 2022 р. до 43 проваджень за 5 міс. 2023 р. Зокрема, їх кількість збільшилася **вп'ятеро** з 2 проваджень у травні 2022 р. до 10 кримінальних проваджень у травні 2023 р.

Таким чином, у сукупності обидва показники свідчать про спроби очищення Держмитслужби від недоброчесних працівників, результативність роботи антикорупційних органів та органів правопорядку.